Mažosios Lietuvos Biblioteka

MŪSŲ PASTOGĖ

Australian Lithuanian Weekly
XXXVI—metai Registered by Australia Post Publication No NBH 0698 Kaina / Price 60 c. 29.7.1985 Nr. 30 (1902)

"THE TIMES" PRISIMENA

"The Times" rašo apie Pabaltijo rezistenciją

Sydney mieste liepos mėnesį vyko Trečiosios tarptautinės Sydney pianistų varžybos. Vienu varžybų kritiku buvo pakviestas Londono dienraščio "The Times" reguliarus žurnalistas – rašytojas Bernard Levin, kurį jo kolegos Anglijoje nelabai noromis vadina "valstybinė institucija". Jo straipsniai apima viską, nuo muzikos iki vietinės miesto valdybos gatvių taisymo. Temas jis pasirenka pats.

Bernard Levin seneliai buvo Rusijos žydai, beveik neraštingi, tėvo visai neatsimena, o motina, nors neišsimokslinusi, bet, jo sakymu, buvo išmintinga. Mokslus Bernard Levin baigė pasinaudodamas įvairiomis stipendijomis.

Birželio mėnesio viduryje dienraštyje "The Times" (13.6.1985) tilpo jo straipsnis vardu "Nepalikime Pabaltijo valstybių vienų", pailiustruotas piešiniu sovietinio tanko, važiuojančiu per ant žemės gulintį žmogų, su patranka prie sienos prirėmus kitą su iškeltom rankom.

Tame straipsnyje jis rašo, kad jo nuomone, Pabaltijo valstybės Latvija, Lietuva ir Estija per šį karą iškentėjo daugiau, negu kuri kita Europos valstybė, išskyrus Lenkiją, su kuria jos dar ir dabar lyginasi drąsa ir atkakiumu, nepriimdamos joms žiauriai primesto jungo.

Paminėjęs Ribbentrop – Molotov paktą ir Antrojo pasauiinio karo metu vykusią vokiečių okupaciją, Levin rašo, kad vokiečiams iš Pabaltijo pasitraukus, vėl grįžę sovietiniai okupantai turėjo kovoti su stipria, ginkluota rezistencija, kurią palaužti pavyko tik didelėmis ginkluotomis pajėgomis.

Nors praktiškos paramos vakariečių d e j u r e šių kraštų okupacijos ir inkorporavimo į Sovietų Sąjungą nepripažinimas neduoda, bet jis yra svarbus tų kraštų rezistentams, kaip ženklas, kurį jie naudoja savo kovoje.

Pasipriešinimas okupacijai vis sunkėja dėl Pabaltijo kraštuose gyvenančių tautų atmiešimo iš kitur atvežtais žmonėmis. Estijoje, kur prieš karą rusų tautybės žmonių buvo mažiau kaip dešimtadalis, dabar yra trečdalis. Latvijoje latvių yra tik šiek tiek daugiau kaip pusė. Net Lietuvoje, kurioje reikalai yra geresni, sostinėje Vilniuje rusai sudaro gerokai virš ketvirčio gyventojų.

Stalino laikais pradėta kova prieš šių kraštų tautinę tapatybę, pagrįstą jų istorija, tradicijom ir kultūra, vyksta ir dabar.

Tam pailiustruoti Levin duoda pavyzdžių. Tarp 1971 – 1981 metų universitetas priėmė 83 disertacijas istoriniais klausimais. Iš jų tik 16 buvo apie 750 metų Lietuvos istorijos iki 1918 metų. Iš 21 disertacijos apie nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, 19 buvo apie komunistų veiklą. Likusios 46 disertacijos buvo apie Lietuvą sovietų okupacijoje, žinoma, nė viena iš jų nebuvo kritiška.

Lietuvos istorija, taigi, prasideda tik nuo sovietinių laikų.

Estijoje rusiškai rašantieji turi pirmenybę prieš tuos, kurie savo krašte rašo estiškai, sakoma slaptame į vakarus išvežtame dokumente .

Latvijoje latviškai leidžiamų knygų proporcija tarp 1945 m. ir 1977 m. sumažėjo nuo 80 proc. iki pusės.

BALYS GAJAUSKAS "THE TIMES"

Persekiojamų disidentų skaičius Pabaltijy yra proporcingai didesnis, negu kitose Sovietų Sąjungos dalyse. Panašiai yra ir Ukrainoje, kadangi pasipriešinimas remiasi nacionalizmu.

Bet kartu su tautiniu persekionimu, vyksta ir religinis.

Pasaulis teisingai pasipiktino Lenkijos kunigo Popieluszko nužudymu, bet Pabaltijo valstybėse buvo daug tokių nužudytų kunigų. Levin čia išvardina latvius kunigus Turlajs ir Žilvinskis, o ateityje žada aprašyti lietuvį kunigą, kuris už savo tikėjimą turėjo iškentėti ilgus metus kalėjimo.

Londono "The Times" birželio 20 laidoje Bernard Levin plačiai aprašo Balio Gajausko likimą. Po karo įsijungęs į rezistenciją, 1948 m. jis buvo nuteistas 25 metams koncentracijos stovykloje, kur jis ir praleido ketvirtį šimtmečio.

Su juo kurį laiką stovyklose buvęs Kęstutis Jokubynas, po 17 metų Gulage išleistas emigruoti, apie Balį Gajauską sako, kad pasunkint bausmę jis buvo kilnojamas po stovyklas, kad nesusidarytų per daug draugų. Bet tas jo nepalaužė.

1973 metais grįžus į Kauną, jis buvo nuolatos tardomas, kratomas ir baudžiamas.

1977 metais jis buvo "teisiamas" už "antisovietinę propagandą": vertimą Solženicin knygos Gulag Archipelago, sudarymą lietuvių politinių kalinių sąrašo ir turėjimą lenkų kalba knygos "Bolševizmas".

Teisėjas, atmetus netgi KGB paskirto "gynėjo" teigimą, kad Gajauskas buvo teisiamas pagal neteisingus paragrafus, jį nuteisė dešimčiai metų griežto režimo stovykloje ir po to penkiems metams ištrėmimo.

Su Balio Gajausko byla ir likimu Bernard Levin yra gerai susipažinęs. Straipsnyje jis smulkiai aprašo Vilniaus "Tiesoje" tuoj po bylos prieš Gajauską padarytus išpuolius. Jis kartoja Gajausko žodžius, kad koncentracijos stovyklų buvimas yra nė kiek nemažesnė kliūtis taikai, kaip karas, kurio sovietų vadai sakosi nenorį.

Toliau Levin aprašo Gajausko sužadėtinės Irenos Dumbrytės pastangas jį sekti į Sibirą ir pagaliau apsivesti, nors ji ir žinojo, kad Balys Sibire turės išbūti 15 metų.

Bernard Levin galvoja, kad vakariečių vadai galėtų daug padėti retkarčiais viešai paminėdami Pabaltijo kraštų okupaciją. Tai sustiprintų šių senų, nepriklausomos dvasios pasišventusių tautų žmones jų kovoje išsilaikyti prieš priespaudą.

DAR VIS IEŠKO

KANADA IEŠKO KARO NUSIKALTĖLIŲ

Kanadoje, priešingai kaip JAV, prieš imantis ieškoti pereito karo taip vadinamų "karo nusikaltėlių" (šis terminas pirmu kart buvo panaudotas ruošiantis Nueremberg nacių teismams ir skirtingai suprantamas bei interpretuojamas įvairiose šalyse), yra sudaryta komisija, kuri turės principiniai šį klausimą išspręsti.

Šios komisijos posėdžiuose savo nuomonę galės pareikšti įvairios suinteresuotos grupės. Jos pirmininkui, teisėjui Deschenes padės du advokatai, keletas istorikų ir teisininkų.

Viešuose (būna ir uždarų) posėdžiuose apklausinėjami valdžios ir saugumo valdininkai galės būti perklausinėjami iš šalies suintersuotų grupių. Iki šiol perklausinėti yra leista dviem žydų ir dviem ukrainiečių organizacijom.

Iki gruodžio 31 ši komisija karo nusikaltėliams bylų kėlimo reikalu turės pareikšti savo nuomonę. Jos pasiūlymai bus svarstomi vyriausybės ir parlamento, kuris padarys sprendimą ir, reikalui esant, išleis atitinkamus įstatymus.

Tad bus daug progų ir galimybių argumentus už ir prieš iškelti dar prieš parlamento sprendimą.

Šis klausimas iškilo dėl gandų, kad Kanadoje esą slapstęsis nacis koncentracijos lageriuose ant žmonių eksperimentavęs gydytojas Josef Mengele.

Kanados Žydų kongresas skaito, kad Kanadoje yra apie 50 buvusių nacių kolaborantų. Sovietų ambasada įteikė 37 asmenų sąrašą.

Toronte savo veiklą derina lietuviai, latviai, estai, ukrainiečiai, slovėnai, vengrai ir kiti. Organizuojasi poiitinei akcijai vienetai ir ruošiami pareiškimai komisijai.

Toronte ukrainiečiai šį pavasarį surengė konferenciją tema "Ukraina ir II D. karo istorinės pasekmės". Konferencija davė plačią istorinę ir dabartinės Ukrainos perspektyvą. Buvo kalbėta ne tiktai apie Ribbentropo – Molotovo sutartį, bet ir apie Stalino nusikaltimus. Kadangi viskas vyko angių kalba, buvo proga painformuoti viešosios spaudos atstovus. Konferencija padarė sekančias išvadas: 1. visi karo nusikaltėliai turi būti teisiami Kanadoje ir pagal Kanados teismų įstatymus; 2. Kanados teismai turi laikytis Kanados įstatymų, liečiančių liudininkus bei kaltinamąją medžiagą; 3. konferencija remia Deschenes komisijos darbą ir rengia jai savo pranešimą; 4. skleidimas netikslios informacijos skatiną neapykantą Kanados etninėms mažumoms ir paniekina jų žmones žuvusius nacių koncentracijos stovykiose.

nukelta į 7 psl.

Motorkada

Tradicinė Pavergtų tautų savaitės motorkada Sydney gatvėmis įvyko liepos 20. Gražus oras netrukdė šeštadienio ryte miesto centre vaikščiojančiai žmonių miniai stebėti mašinų vilkstinę, dekoruotą plakatais su atatinkamais šūkiais.

Motorkada pasibaigė prie sovietų konsulato Woolahroje. Motorkados dalyviai, susitelkę gatvėje prieš konsulatą, nešini vėliavomis ir plakatais, apie valandą demonstravo prieš tautų pavergėją – Sovietų Sąjungą. Tarp eilės kalbėtojų demonstracijos metu buvo ir Vietnamo bei Afganistano reprezentantai. Lietuvių vardu gražiai pakalbėjo Antanas Kramilius, uždegančiai kalbėjo ukrainiečių atstovė, daug gražių minčių pareiškė australas parlamentaras P. Colman bei Sydney estų bendruomenės pirmininkė Tiiu Kroll – Simmui.

Demonstracijos metu simboliškai sudeginta sovietų vėliava.

V.P.

Iškratė vyskupą

Britų kat. laikraštis "The Universe" pranešė, kad Lietuvos arkivysk. Povilonis, jam grįžtant iš Romos, Maskvos aerodrome buvo nuodugniai patikrintas. Sovietų pareigūnai konfiskavo religines knygas ir Vatikano radijo kasetes.

"E.L."

LIETUVOS VAKARAI

Žvilgsnis į Klaipėdos Krašto istoriją.

Isolda I. Požėlaitė – Davis

Istorinės iškasenos iš 4-ojo šimtmečio pradžios, kaip pvz., senovės romėnų monetos, byloja, kad prie Kuršių marių, prie Danės upės ištakų, dabartinės Akmenos, yra buvęs gan svarbus prekybos centras. Kronikose jis vadinamas Memela, Memila ar net ir Mimela – vardo Nemunas fonetinis varijantas. Iš čia buvo eksportuojamas vaškas, kailiai ir gintaras. To krašto gyventojai buvo vadinami žemaičiais. 13-o šimtmečio pradžioje Kalavijuočių ordinas, nugalėjęs vietinius gyventojus, 1252 m. pastatė tvirtovę ir pavadino ją Memelburg. Tai buvo vieni metai prieš Lietuvos kunigaikščio Mindaugo ir jo žmonos Mortos karūnavimą. 1328 m. kalavijuočiai buvo priversti perduoti tvirtovę ir apylinkines teritorijas Kryžiuočių ordinui. Lietuviai ne kartą bandė pulti Memelburgo pilį ir atsiimti prie Baltijos jūros esančias užgrobtas žemes, tačiau jiems vis nepavykdavo įveikti stiprios Memelburgo pilies. D.L. kunigaikščiui Vytautui taip pat nepavyko atgauti Klaipėdos ir krašto, nei po sėkmingo Žalgirio mūšio 1410 m., nei po 1422 m. mūšio ir Torno taikos. Tad Klaipėda ir Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Lietuvos daugiau kaip 700 metų.

Kalbėdami apie Prūsų žemes turėtumėm nepamiršti, kad jos buvo padalintos į dvi dalis: rytų ir vakarų Prūsus. Vakarų Prūsija buvo pirmoji Kryžiuočių ordino auka. Apie 1225 m. Kryžiuočių ordino riteriai turėjo apleisti Transilvaniją, kur, po nepasisekusių žygių į šventąją žemę, jie buvo apgyvendinti karaliaus Andrass II. Ten būdami jie pateko į karaliaus nemalonę, nes pradėjo savarankiškai tvarkytis ir savintis užkariautųjų Kumanų (pagonių) žemes. Karalius pajuto, kad jie pradėjo kurti savo valstybę, o ne ginti Vengrijos sienas nuo pagonių užpuolimų. Kaip tik tuo metu Mozūrijos kunigaikštis Konradas turėjo nemažai bėdos su prūsais. Jie be paliovos užpuldinėjo ir niokojo jo žemes. Jam kilo mintis atsikviesti riterius ir jiems pavesti krašto sienų gynybą. Tačiau ordino magistras Hermann von Salza išsirūpino teisę pasilaikyti visas žemes, kurias ordinas užkariaus iš pagonių prūsų. Šita teisė buvo patvirtinta vokiečių imperatoriaus Friedrich II 1226 m. auksinėje Rimini bulėje. Maždaug 10 metų po ordino įsikūrimo Pabaltijyje, visa vakarų Prūsija jau buvo jų valdžioje.

Tačiau būtų netiksiu manyti, kad prūsai, kurie buvo taip karingai nusiteikę mozūrų atžvilgiu, menkai tesipriešino ordino riteriams. Deja, jie buvo susikaldę į įvairias gentis ir laimėjimų prieš suvienytą priešą nemokėjo išnaudoti. Vis dėlto Herkaus Manto vardas pagarsėjo kaip tik tose kovose su ordinu. 1261 m. jis nugalėjo riterius prie Pakarvių, netoli nuo Koenigsberg miesto. 1263 m. Mantas su nemaža kariuomene netgi puolė Kulmą ir prie Labuvos sunaikino ordino karius.

Deja, kaip tik tuo metu buvo nužudytas karalius Mindaugas. Lietuvoje sukilo suirutė ir Mantas pagelbos iš jos negalėjo gauti. Tuo tarpu popiežiaus Urbono skatinami, Vakarų Europos riteriai skubėjo papildyti praretėjusias Kryžiuočių ordino gretas. Iš gynimosi ordinas perėjo į puolimą, o Mantui teko trauktis vis toliau į pietų Prūsiją. Tokiu būdu jis tolinosi nuo Lietuvos ir nuo pagelbos iš ten. Taip pat ji pradėjo apleisti jo sąjungininkai. Pagaliau 1273 m. Mantas su nedideliu karių būriu buvo paimtas į nelaisvę ir pakartas.

Tarpusavio nesutarimai, Mindaugo nužudymas ir Vakarų Europos bei popiežiaus pagelba kryžiuočiams neleido prūsams išsivaduoti iš vokiečių jungo. Didysis prūsų sukilimas, trukęs nuo 1260 iki 1274 m., pasibaigė genocidu.

Po sukilimo numalšinimo, krašto gyventojai patyrė vergiją ir diskriminaciją, kuri tęsėsi iki modernių laikų.

Krašto santvarkoje ordino broliai-riteriai, buvo privilegijuotas luomas, turintis ypatingas teises. Kitas aukštesnysis luomas buvo aukštieji vokiečių dvasininkai ir bajorai atėjūnai. Po jų nemaža privilegijų turėjo kolonistai miestiečiai: žemesnieji dvasininkai, pirkliai, amatininkai. Po jų sekė vokiečių valstiečiai. Betgi didžiausią gyventojų masę sudarė senieji krašto gyventojai. Daugumas jų buvo nelaisvi tarnai ir baudžiauninkai. Iš senųjų prūsų bajorų tik vienas, kitas pasidavė ordinui ir tarnavo jam. Nukariautųjų būklė buvo sunki. Jie buvo visiškoje savo ponų valdžioje. Jie negalėjo užimti jokių valdiškų tarnybų, neturėjo teisės gyventi miestuose, negalėjo būti net vokiečių tarnais ir neturėjo teisės gyventi vokiečių kaimuose. Jiems buvo uždrausta viešai kalbėti lietuviškai, kaip ir vokiečiams buvo draudžiama su jais kalbėtis lietuviškai. Todėl nestebėtina, kad būdami beteisių vergų būklėje, jie greitai suvokietėjo.

Užkariavęs Rytų Prūsiją ir Klaipėdos kraštą, ordinas vietinius gyventojus taip pat pavertė baudžiauninkais ir tarnais. Visgi jie išvengė, ordino laikais, aštrios germanizacijos.

nukelta į 5 psi.

Nidos žvejų kaimelis.

PRANCIŠKĖLIO DIENA IR NAKTIS

Detektyvinė novelė

Jurgis Janavičius

Tęsinys

(8)

* * *

Aštuntą valandą Sabuko telefonas atsiliepė. Bet pusė devynių jis jau nebeveikė.

– Tai vis tik gyventojo buvo teisybė: tie vyrai tik vaizdavo paštininkus. Jeigu mes būtumėm ištraukę tą kuoiiuką, kuriuo jie pažymėjo sujungimo vietą...

– Ir ką laimėtumėm? – nekantriai pertraukė Jurkelį Pranciškėlis, – telefonas, gal būt, veiktų ir toliau, bet agentai užtai žinotų, kad mes jau maždaug išsiaiškinom jų planus. Dabar nors vienas tūzas yra mūsų rankose...alfa pirmas, alfa antram, alfa pirmas, alfa antram – atsiliepk, alfa antras.

– Alfa antras klauso.

– Sabuk, tavo telefonas nebeveikia. Užrakink užpakalines duris. Uždaryk visus langus. Užimk postą priekiniam kambary. Nepasitrauk nuo radijo. Gyventojas skuba pas graiką. Pakartok instrukcijas!

– Alfa antras, alfa pirmam.

– Alfa pirmas klauso.

– Telefonas nebeveikia. Užrakink užpakalines duris, uždaryk visus langus ir užimk postą priekiniam kambary. Ir nebesitrauk nuo radijo. Gyventojas skuba pas graiką. Instrukcijos priimtos.

– O.K.,alfa antras.

– Na matai, Jurkeli, geriau negu telefonas. Šauk dabar kaip kulka į gatvę ir, kai tik pravažiuos pro šalį dvi tamsios amerikoniškos mašinos, pranešk man.

Pranciškėlio veidas blizgėjo prakaitu, akys buvo primerktos, tarp lūpų smiiko cigaretė. Su radiju, gesintuvais ir rūbų ryšuliais jis buvo įsitaisęs graiko miik-baro kieme tarp tuščių, aukštom krūvom sukrautų dėžių.

– Gatavas? – paklausė jis iš tamsos staigiai išnirusio gyventojo.

– Sabuko kaimyno kieme išokau į dilgėles. Rankos peršti, kaip nuplikytos.

– Nepasiusi. Renkis dabar. Tavo ryšulys iš kairės. Apsiauti guminukais nepamiršai?

– Ne.

– Gerai. Subėk. Laiko mums liko nedaug.

Iš gatvės Jurkelis įbėgo kieman.

– Pravažiavo! Bet prie Sabuko vartų nesustojo. Lėkė ir nulėkė.

– Apsižvalgo. Aiškūs profesionalai – viską daro pagal vadovėlį. Bėk atgal į gatvę ir, kai tik vėl pasirodys – pranešk...Alfa pirmas, alfa antram.

– Alfa antras klauso.

– Piknikas čia pat. Būk pasiruošęs. Žinią, kurios laukiu, perduok angliškai. Pakartok.

– Piknikas jau čia pat. Būk pasiruošęs. Žinia, kurios tu lauki bus perduota angliškai. Pas mus, Pranciškėli, viskas gatava priėmimui.

– Ačiū, alfa antras.

Pranciškėlis padėjo mikrofoną ir atsisuko į jau išsipusčiusį gyventoją.

– Pakeisk Jurkelį gatvėje. Jam reikia persirengti.

But never on Sunday
Take away the dance
That's a night for Love
And for sweet romance...

Iš miik-baro aitri muzika liejosi į gatvę. Klijentų karštą vasaros vakarą graikams netrūko. Bet Pranciškėliui ir jo padėjėjams graikai ir jų klijentai, rodos, neegzistavo.

...We share a kiss
And we share a thrill
Though our hearts are dancing
We are standing still.

– Skubėk, Jurkeli. Užmiršk kolionikus. Atraityk rankoves, ir bus gerai... mums gal tik pora minučių teliko, – Pranciškėlis dabar jau aiškiai nervavosi. Nors įvykti dar niekas nebuvo įvykę, "piknikas" neabejotinai jau buvo prasidėjęs.

– Pravažiavo! – už dėžių pasigirdo gyventojo balsas, – Viena sustojo prie Sabukų, kita paiengva nuriedėjo toliau.

– Nepaleisk iš akių. Sek kiekvieną jų judėsį. Jie apsikžvalgo – tikrina "klimatą". Už poros minučių grįš ir antra...Jurkeli! Nešk gesintuvus arčiau gatvės. Kai imsitės akcijos, žiūrėk, neužbėk gyventojui už akių. Prisimink, ką darėm per pratybas: gyventojas eina pirmas. Tik tuomet, kai jis jau yra savo vietoje, tu tyliai nusilenki prie toliau nuo miik-baro stovinčios mašinos ir pabeldi į šoferio langą. Kai jis žvilgteri į tavo pusę, tu, nė žodžio nesakydamas, nekantriai pasuki ore ranka, lyg nuleisdamas lango stiklą. Šoferiui pravėrus langą...

– Atvažiavo ir antroji. Visa mafija jau lipa laukan!

– Na, tai vyrai, kaip praktikavomės: tyliai, greitai, be klaidų, – Pranciškėlio balsas buvo užkimęs. Jo veido nesimatė. Jis sėdėjo pasilenkęs virš alfos, rankoje suspaudęs mikrofoną.

* * *

Iš priekinio kambario Sabukas išnešė gėles, abu fotelius, staliuką, ispanišką bufetą, taburetes ir kilimėlius. Nukabino ir paveikslus: sesers Coritoks plakatą, saulėleidį Singapūre, lietuvišką vytį ir padidintas Felės ir vaikų nuotraukas. Vidury tuščio kambario, bet kiek arčiau durų į valgomąjį, jis pastatė stalą (šešiems) ir vieną kėdę. Ant sienos už staio ir kėdės, tiesiai prieš priekines duris , jis pakabino didelį vakarinių priemiesčių žemėlapį, šalia jo metų pradžioj iš įstaigos atsineštą valdiškų departamentų reikalams atmuštą sieninį kalendorių. Kambario kampe į sieną atrėmė niveiyro kojas, o ant grindų sukrovė savo matininkavimo įrankius – juostas, kompasus, teodolitą ir ilgą, gerai išgaląstą mašetę, be kurios, kaip jis dažnai sakydavo,

Nukelta į 3 psl.

VIS BĖGTE... VIS GREIČIAU...

N. Jankutė Egipte matė neįprastą laidotuvių vaizdą: vyrų būrys bėgo ant pečių nešdami atvirą karstą, tikriau dėžę, vos pridengtą pievėsuojančia paklode, o būrys moterų juos vijosi, klaikiai raudodamos. Vyrai šaukė ir varė jas šalin ir, pasiekę mečetę, užsidarė joje. Moterys nutilę grįžo atgal. Vaizdas lyg antikinėje tragedijoje, tik čia nebuvo vaidinimas.

Neseniai teko dalyvauti vieno tautiečio laidotuvėse, kurios vyko keturiuose veiksmuose ir keturiose vietose. Pirmas veiksmas vyko laidotuvių biuro patalpoje vėlai vakare. Nustatytu laiku kunigas greitai pravedė rožinio maldas ir dviem sakiniais bažnyčios vardu padėkojo atsilankiusiems ir pakvietė tris iš anksto užsiprašiusius atsisveikinimo kalbėtojus. Pirmieji du kalbėtojai labai greitai ir labai trumpai atliko savo pareigas, o trečiasis, kad ir labai skubėdamas užtruko apie 15 min., lyg norėdamas pristabdyti įsibėgėjimą, todėl buvo kunigo net du kartus mandagiai įspėtas baigti savo gražbylystę apie mirtį ir velionį. Šitas veiksmas užsitęsė apie 40 min.

Antras laidotuvių veiksmas vyko kitą dieną bažnyčioje. Vėl skubėjome, laimingai susiradę automobiliui vietą, rizčia bėgome į bažnyčią, nes jau karstas buvo viduje ir kunigas skaitė mišių maldas. Pabaigoje jis trumpai prisiminė velionį, kai tuo tarpu karsto nešėjai jau artinosi. Po trumpų ir greitų apeigų nešėjai išnešė karstą į automobilį, o mes tekini į savo ir trumpiausiu keliu dūmėme į kapines. Antrasis veiksmas užsibaigė per 30 min.

Trečiasis laidotuvių veiksmas vyko kapuose ir užtruko tik 20 min. Atvykome prie vartų porą minučių anksčiau negu procesija ir prisijungėme prie jos gaie. Atvykę prie duobės turėjome skubėti, nes jau beveik visi ten buvo ir kunigas greitai kalbėjo maldas; karstas skiandžiai buvo nuleistas į duobę, žemės užbertos ir jis šeimos vardu pakvietė visus į šermenis, paruoštus Lietuvių namuose. Visi kaip skruzdėlės greitai smukome į automobilius ir vingiuotais keliais nuskubėjome.

Ketvirtas ir paskutinis veiksmas Lietuvių namuose taip pat turėjo būti skubiai atliktas, nes gatvėje paliikto automobilio sustojimo matuokiė - laikrodis buvo ribotas vienai valandai. Kai nubėgęs prie išsibaigusios matuoklės ir automobilio neradau bausmės lapelio, lengvai atsidusau ir dūmiau namo.

Važiuodamas negaiėjau šuoliais iekti, nes poiicija greituoiius stabdė. Tada pagaivojau: o kur čia benuskubėsi?

Šių laikų dideiis negaiavimas yra laiko trūkumas, prie kurio mes, atrodo, labai greitai prisitaikėme. Visą laiką skubame, net nesirūpindami, kuria kryptimi. Ne tik greitus šokius šokame, bet ir "tempo" - šuoliuodami laidojame savuosius. Tuo tarpu mirtis yra laiko priešingybė, nes ji yra amžinas sustojimas, mūsų bėgiojimų galas, apie kurį nenorime nė laidotuvių metu rimčiau pagalvoti, nes mums rūpi punktualumas, laiko taupymas, trumpiausiu laiku kuo daugiausia pergyventi. Nė nepagalvojame, kad toks gyvenimas, bėginėjimai ir laiko vergystė padaro mūsų pačių gyvenimą mažai vertingu, nes mes jame esame ne kokie herojai, bet automatai, robotai.

Tik dabar prisiminiau, kad šiam nusipelnusiam lietuviui nė tautos himno nesugiedojome. Štai kur nuskubėjome.

J. Aras

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ
Spaudos Sąjungoje

Teko patirti, kad ne visiems "Mūsų pastogės" skaitytojams yra žinomas Lietuvių bendruomenės spaudos sąjungos teisinis stovis. Jau beveik aštuoneri metai nuo Sąjungos įsikūrimo. Ji yra įregistruota ir veikia pagal N.S.W. vaistijos veikiančius potvarkius. Sąjungą sudaro jos nariai, kurie yra tikrieji šeimininkai. Narių skaičius per paskutinius keletą metų siekia apie 110. Mirusius ir dėl įvairių priežasčių pasitraukusius papildo naujai įstojantieji.

Šia proga L.B. Spaudos sąjungos komitetas kreipiasi į visus lietuvius spaudos bičiulius, kurie dar nėra Sąjungos nariais, kviesdamas juos įsijungti į Sąjungos gretas. Į Sąjungą galima įstoti padavus prašymą ir sumokėti vienkartinį $ 25 mokestį. Metinio nario mokesčio nėra. Stojamasis mokestis padaro asmenis nariais iki gyvos galvos, nebent jie patys paduoda pareiškimą iš Sąjungos išstoti. Kiekvienas narys neša atsakomybę tik įstojamo mokesčio sumoje.

L.B. Spaudos sąjungos komitetas norėtų matyti Sąjungos narių tarpe visus Australijos lietuvius, ypač "Mūsų pastogės" skaitytojus.

Dabartinį Sąjungos komitetą sudaro: B. Vingiis - pirmininkas, V. Patašius - vicepirmininkas, A. Milašas - iždininkas,, V. Augustinavičius - sekretorius, V. Jaras, A. Adomėnas ir B. Žalys.

Komiteto adresas: P.O. Box 550, Bankstown, NSW 2200.

Australijos lietuvių bendruomenės spaudos sąjungos valdybos nariai. Iš k. B. Žalys, V. Jaras, A. Adomėnas, B. Vingilis (pirmininkas), V. Augustinavičius, A. Milašas ir V. Patašius

matininkauti krūmynuose ar miške būtų kaip be rankų. Ant stalo jis pastatė "Alfa" aparatą, šalia padėjo pieštuką ir bloknotą, peleninę, "Ronson" žiebtuvėlį, "Craven A" pakelį, keturių baterijų prožektorių ir mažąjį, rankinį gesintuvą.

Pavaikščiojęs tarp sukurtų dekoracijų ir kiek pagalvojęs, tuščioj vietoje tarp stalo ir priekinių durų dviem eilėm sustatė visas kėdes iš valgomojo.

- Gal pasiimsi ir taburetes atgal? - paklausė Sabukienė.

- Paimsiu. Bus platesnė barikada.

- Nežinau, ar tu čia rimtai, ar šposauji?

- Rimtai, Felė. Nors pusei minutės man reikia kaip nors sulaikyti juos prie durų. Bet dabar pavalgom ir tada tu vaikus nuvesk į jų miegamąjį ir tenai tegu jie jau ir būna.

Po vakarienės gyventojas, apsirengęs pilkom išeiginėm kelnėm ir sportiniais marškinukais be rankovių, išėjo iš savo kambario, šokinėdamas nuo kojos ant kojos, lyg prieš imtynes ringe.

- Treniruojies?

- Dėl viso ko, - atsakė jis, kaip visados, rimtai ir iš lėto.

Tuoj po to nuskambėjo pirma radijo žinia iš Pranciškėlio, ir gyventojas nėrė laukan. Sabukas užrakino užpakalines duris ir kartu su Sabukiene uždarė visus langus. Priekines duris jis paliko neužrakintas ir neužsklęstas.

Atėjus antrai žiniai, jis sėdėjo už stalo prie radijo. Uždarinėtame name darėsi trošku ir karšta. Tamsios prakaito žymės plėtėsi ant Sabuko marškinių.

- Kaip ilgai žadat troškinti mus? - paklausė iš valgomojo Sabukienė.

- Neilgai, Felė. Neklausk dabar nieko. Trošku ir man, sėdžiu kaip ant adatų.

- Bet klausykis! Negi negirdi. Jie jau ateina!

Sabukienės kalbą nutraukė kietas stuksenimas į priekines duris. Tok, tok, tok.

- Ar nebus...- pradėjo Sabukienė.

Durys staiga atšoko, ir pirmasis agentas įsmuko vidun slidžiai ir neryškiai, kaip dūmas. Sekantieji šeši ar septyni įsiveržė glaudžiu būriu. Sabukas neskaičiavo jų. Kalbėdamas į mirofoną, jis matė pro kėdžių kojas jų juodus, naujus, aukštos kokybės pusbačius: Florsheim, Packard, Bally.

- Alpha two to Alpha one. The piknick's on. They are coming. They are already inside.

- Message received. Defence measures taken. Thanks, Alpha two, - atsiiepė Pranciškėiis.

Blizgantys pusbačiai, Pranciškėliui atsakant, ėmė judėti aukštyn, žemyn ir į šoną. Jie judėjo dabar priekinių durų pusėn, atseit, į ten, iš kur atėjo. Kai Sabukas pakėlė akis nuo radijo, agentų kambary jau nebebuvo. Bet skubūs žingsniai ir mašinų durų trankymas. Ir paskui dar ir kitų garsų: šnypštimas, lyg prie gatvės kažkas būtų staigiai atsukęs vandenį, ir Jurkelio balsas:

- Cop that, fat dog!

Griebęs rankinį gesintuvą, Sabukas buvo bebėgąs iš paskos skrybėlėtųjų pilkųjų. Tarpdury tačiau jis staiga sustojo ir atsisuko į žmoną.

- Dienorašti, Fele. Duok dienorašti man!

Dideliais šuoliais jis šoko virtuvėn ir atidarė Hooverį. Dulkių debesys pakilo iš po jo rankų. Dienoraščio viduj nebuvo.

- Nebėra! - riktelėjo jis iš dulkių debesio.

- Aš, Vyteli, perkėliau popierius į kitą vietą. Man taip neramu buvo. Tau vis negrįžtant iš Pranciškėlio, įkišau juos į vaikų piastikinį pingviną.

- O kur pingvinas?

- Na, va, ieškau ir nerandu...

Sabukienė pagaliau surado jį po jauniausiojo iova.

- Sugalvok tu man, - kratydamas gvalva, keletą kartų pakartojo Sabukas.

Gatvėje tuo tarpu ėmė kaukti policijos sirena.

* * *

Gyventojas laikė savo poziciją kaip mūras. Kairį kelį jis buvo įrėmęs į mašinos duris, dešine koja tvirtai atsispyręs į asfaltą. Pakeltą gesintuvą jis laikė horizontaliai ir, nors spaudimas į duris iš mašinos vidaus vis stiprėjo, jis net nemanė atleisti įremtą kelį ar nustoti purkšti į mašiną putas.

Bet, kai iš šalies jis netikėtai gavo šonan boksą, jis pametė lygsvarą. Gesintuvas išsiydo iš jo rankų ir pro atsidariusias mašinos duris išsirito baltas putų kalnas. Ant asfalto šalia mašinos nukrito juodas, kietas daiktas.

- Aha, - sugriežė dantim gyventojas, - dabar, ko gero, pasikiausysim ir klasiškos muzikos.

Savo guminuku tačiau jis spėjo užminti ant nukritusio daikto. Ir nors stumdomas ir jau beveik parverstas, kojos nuo to daiktelio jis nebenukėlė. Paskui McAveris priėjo prie jo ir paklausė:

- And how are you, chief squirter?

- I am all right, - atsakė gyventojas ir atsistojo.

McAverio lemputė tada nušvietė jo kojas ir šalia jų guiinti juodą daiktą.

- Kieno yra tas revolveris? - seržanto baisas tapo atšiaurus ir kietas.

- Ne mano, - atsakė gyventojas.

Tai buvo pradžia ilgų klausinėjimų ir tardymų, iš pradžių čia pat vietoj šalia mašinų, paskui nuovadoj ir paskui vėl toj pačioj nuovadoj anksti rytą. Pirštų atspaudai galų gale patvirtino, kad gyventojas nemelavo. Naktį daboklėje tačiau jis tada jau buvo atbuvęs. Ir ne jis vienas. Vienukėje šalia gyventojo iki pat ryto koi neišsiskalavo, šnirpštė ir gargaliavo putų kalnu iš mašinos išgriuvęs agentų šoferis, o kiek toliau, ne vienutėje, bet bendram kambary, tačiau irgi su grotais languose, ir Jurkelis.

- Jus, ponas, - pasakė jam McAveris, - aš uždarau šiai nakčiai už mušimąsi ir priešgaisrinių medžiagų sklaidymą viešoje vietoje.

Toj pačioj nuovadoj padilbomis spoksančių agentų akivaizdoje Pranciškėlis perdavė McAveriui Dolekio dienorašti.

- Ak, tai čia yra tie dokumentai, dėl kurių jūs tąsotės, pasakė McAveris. - Gerai. Policijos departamento pakvitavimą išrašysiu tau rytoj, Frank. O dabar klausykite visi: nuo šios valandos jokių muštynių, putų ir laužimųsi į svetimus namus! Aš perspėju jus! - McAveris nejuokavo.

Vėlai vakare grįžęs namo, Pranciškėlis paėmė nuo staio savo užrašų knygutę, atsivertė pusiau padalintą pusiapį ir M raide pažymėtoj daly pastatė antrą daugybos kryželį.

- Du-vienas, - pasakė jis pats sau šypsodamasis. - laimėjom, bet tik vienu tašku.

Durys į baikoną buvo praviros. Tamsoj, kiek užmatė akis, mirgėjo žiburiai ir žvaigždės.

Pabaiga

TARP TRIJŲ TAUTŲ

Šiuo klausimu pradėjau domėtis 1938 metais, kai Veterinarijos depart. buvau paskirtas į Molėtų rajoną (Utenos apskr.). Čia man buvo pavestas 25 km pasienio ruožas tikrinti, kad nepersimestų į Lietuvą Lenkijoje paplitusi snukio ir nagų liga. Važinėdamas pas ūkininkus radau tame rajone gana daug aplenkėjusių žmonių, silpnai mokančių kalbėti lietuviškai. Jų aplenkėjimas atrodė esąs paviršutinis: jie neskaitė lenkiškų laikraščių, nedarė jokių lenkiškos dvasios susirinkimų, savo vaikus leisdavo į lietuviškas mokyklas. Jiems galbūt lenkai buvo arčiau prie širdies, nes ta kalba jų tėvai kalbėjo, meldėsi iš lenkiškų maldaknygių. Jie irgi panašiai darė, tačiau juose nebuvo jokio lenkiško šovinizmo. Visoje toje apylinkėje buvo tik keliolika apsišvietusių lenkų dvasios asmenų, kurie skaitė lenkišką spaudą ir save laikė lenkais. Panašiai buvo beveik visame lenkų - lietuvių pasienio ruože. Po karo į Lenkiją repatrijavo tik tie lenkai, kurie buvo apsišvietę lenkiškoje dvasioje ir skaitė lenkišką spaudą. Repatrijavo ir maža dalis lietuvių, mokančių lenkų kalbą. Jie ieškojo ramesnio bei geresnio gyvenimo, todėl bėgo nuo rusiško teroro. Apie 85 proc. tų aplenkėjusių lietuvių mano aprašomoje vietovėje pasiliko gyventi. Senieji išmirė, o jaunimas atlietuvėjo. Vėliau iš Molėtų rajono mane perkėlė į Ariogaios rajoną. Čia teko aptarnauti Kėdainių ir Kauno gretimų vaisčių ūkininkus. Tame rajone radau gana nemažai aplenkėjusių lietuvių, kurie save laikė lenkais. Jie skaitydavo lenkišką spaudą, rengdavo savo gegužines, susirinkimus, turėjo lenkiškas organizacijas. Tarp jų buvo gana gerai išsilavinusių ir beveik visi kalbėjo gerai lietuviškai.

TARP LIETUVIŲ, LENKŲ IR GUDŲ

Panaši sulenkėjusių lietuvių padėtis buvo ir Panevėžio apskrity. Mano žiniomis, apie 75 proc. šie vietovių lenkų po karo repatrijavo į Lenkiją, palikdami ūkius. Kad lenkai išsikraustė gerai, bet blogiau, kad daiis jų giminių, kurie laikė save lietuviais, irgi repatrijavo į Lenkiją. Tai jie ieškojo geresnio gyvenimo ir bėgo nuo rusiško teroro. Kiekvieno lietuvio netekimas tautai yra nuostolis. Iš Vilniaus į Lenkiją po karo išvažiavo beveik 95 proc. lenkų. Prasidėjus priverčiamai ūkių kolektyvizacijai, daug lenkų subėgo į Vilnių iš ūkių. Dabar okupuotoje Lietuvoje, ypač Vilniuje, iš svetimšalių daugiausia yra rusų, po jų eina gudai ir paskui - lenkai. Lenkų Lietuvoje ir Vilniuje pamažu mažėja nes iš Lenkijos į Lietuvą naujų neatvažiuoja. Iš Lietuvos lenkai pamažu legaliai ir nelegaliai repatrijuoja į Lenkiją, o dalis jaunimo nutautėja lietuvių, gudų ar rusų naudai. Seniai lenkai išmiršta. Gudų ir rusų skaičius Lietuvoje, o ypač Vilniuje, didėja - jų daug atsikelia iš rytų. Lenkų skaičių bažnyčiose didina gudai, nes daugumas gudų yra katalikai ir moka lenkiškai. Daug gudų lanko ir lenkiškas mokyklas. Lenkai nei dabar, nei ateity Lietuvai nepavojingi. Tolimoje ateity, kai Lietuva išsivaduos iš rusų jungo, lenkų pavojų Lietuvai sunku numatyti dėl šių priežasčių. 1. Ateity Lietuvoje nedaug lenkų beliks - ko lenkam lįst, kur jų niekas nelaukia. 2. Jeigu Lietuva bus laisva, tai ir Gudija bus laisva, o Gudijai Staiinas atidavė pusę Vilniaus krašto. Dėl Vilniaus krašto lenkai nenorės kariauti su Lietuva ir su Gudija kartu. 3. Lenkijai rūpės išlaikyti vokiškas žemes, o su Lietuva palaikyti gerus santykius. Tiesa, atsiras vienas kitas lenkas, kuris savinsis Vilnių, bet nereikia į tai kreipti dėmesio. Lenkų toks charakteris: jei tu būsi daugiau suvaikėjęs, tai jis tave daugiau erzins. Jeigu Lietuva išsivaduos iš rusų jungo, ji valdys ir Vilnių. Lietuva turės vargo ne su lenkais, bet su gudais, kurių Lietuvoje kasdien daugėja, jų apetitas didėja, ir jie nori ir Vilniaus. O tą Vilniaus krašto dalį, kurią jiems Stalinas atidavė, vargu lietuviai ar beatsiims? Tikėkime, kad būsima laisva Lietuva turės kariuomenę, kuri gins Lietuvos ribas neblogiau, kaip jas gynė mūsų tėvai 1918 - 1921 metais - tiek nuo gudų, tiek nuo lenkų bei vokiečių - jeigu, žinoma, reikės.

Kur lietuviai geriau gyvena: Gudijoje, rusų okupuotoje Lietuvoje ar Lenkijoje? Biogiausiai gyvena Gudijos lietuviai. Jie ten neturi nei lietuviškos spaudos, nei lietuviškų mokyklų, nei lietuviškų pamaldų. Kai kuriuose kolūkiuose draudžiama net lietuviškai kalbėti. Gudai rusų nurodymus lietuvybei naikinti pildo labai stropiai. Gudijos lietuviai mažai gauna užuojautos ir iš išeivijos. Ypač tai turėtų rodyti broliai vilniečiai.

Kaip gyvena lietuviai rusų okupuotoje Lietuvoje, visi žinome, nes daug kas iš mūsų nuvyksta apsilankyti. Suvalkų trikampy ir Lenkijoje, atrodo, lietuviai geriau gyvena, negu rusų okupuotoje Lietuvoje, nes nei vienas lietuvis iš Lenkijos nenori keltis į rusų okupuotą Lietuvą. Lenkijos lietuviai turi daugiau laisvės spaudoje, mokykloje, bažnyčioje ir ekonominiame gyvenime.

Jonas Prunskis
"Pasaulio lietuvis"

Sąžinės kalinys

Petras LUKOŠEVIČIUS, gimęs 1917 m. gegužės 15. Areštuotas (antrą kartą) 1980 m. balandžio 15 ir uždarytas į Naujosios Vilnios psichiatrinę ligoninę už prisidėjimą prie "Lietuvos katalikų bažnyčios kronikų" ir "Dievas ir Tėvynė" paruošimo.

Adresas:
USSR
Lithuanian SSR
Vilnius, Vasaros g.5
Vilniaus Psichiatrinė Ligoninė
Lukoševičius Petras

Rašykite ir ligoninės direktoriui, trumpai ir mandagiai pabrėžiant humanitarinius motyvus, pasiteiraujant apie P. Lukoševičiaus padėtį, kokius vaistus jis gauna, kada vėl bus komisijos patikrinimas ir bendrai duodant suprasti, kad Australijoje P. Lukoševičiaus likimas yra žinomas ir jo ateitimi sielojamasi.

MIRĖ RAŠYTOJAS VINCAS RAMONAS

Mirė Čikagoje gyvenęs Vincas Ramonas, sulaukęs 80 m. Palaidotas liepos 10. Gimęs 1905 m. Kaune, Vytauto Didžiojo universitete studijavo (1924-28) lietuvių ir vokiečių kalbas bei jų literatūras, po to mokytojavo gimnazijose. Parašė du romanus ir du novelių rinkinius. Jo romanai: "Dulkės raudonam saulėleidy" ir "Kryžiai". Novelių rinkiniai: "Dailininkas Rauba" ir "Miglotas rytas". Už romaną "Kryžiai" ir novelių rinkinį "Miglotas rytas" gavo premijas.

Jo raštai pasižymi psichologiniais bruožais, persunkti vos juntama simbolika; raštų stilius gražus taisyklingumu, dvelkiąs impresionizmu.

m m

JURGIS MIKELAITIS

Anglijoje leidžiamas žurnalas "Screen International" (Tarptautinio kino apžvalga) neperseniausiai rašė, kad iš Australijos į Londoną sugrįžo lietuvių kilmės teatro ir kino aktorius Jurgis Mikelaitis (Georg Mikell). Jis vaidino pagrindinę roię Melbourne statytame keturių dalių serijiniame televizijos filme "Kolbose užgimę vaikai" (Glass Babies). Kino kritikai šį filmą sulygino su kita Vakaruose labai populiaria amerikiečių televizijos filmų serija "Dinastija". Australų filme "Kolbose užgimę vaikai", panašiai kaip ir amerikiečių "Dinastijoje", vaizduojama vienos šeimos drama, kurioje 49-ių metų amžiaus aktorius Jurgis Mikelaitis vaidina susikrimtusį šeimos tėvą, mat jo jauno sūnaus žmona turi tokį "kolboje užgimusį vaiką", dėl kurio filme kyla aibė piktų ginčų, intrigų, šantažo ir net įvykdoma žmogžudystė. Filmas jau pasirodė Australijos televizijos ekranuose ir susilaukė didelio žiūrovų susidomėjimo.

J. Mikelaičio ankstesnės įsimintinos rolės buvo režisieriaus McLagleno Indijoje pastatytame filme "Jūrų vilkai" (The Sea Woives), kuriame jis atliko kapitono Roferio vaidmenį bei John Huston filme "Iš nelaisvės - į pergalę" (Escape To Victory). Pastarajame filme J. Mikelaitis vaidino belaisvių stovyklos komendantą su perrišta akimi ir nuo sužeidimų sužalotu veidu. Filmavimo darbai vyko Vengrijoje.

Iki šioi didžiausio pripažinimo Jurgis Mikelaitis buvo susilaukęs, sukūręs tikrovišką lakūno Hartweil portretą BBC televizijos filmų serijoje "Somewhere Between Cambridge Bay and Yellowknife". Filmo scenarijus parašytas remiantis autentišku įvykiu, kurio veiksmas vyksta atšiaurioje Arktikoje. Filme vaizduojama kaip Arktikos ledynuose sudužusio lėktuvo pilotas 32 dienas kovoja už būtį su negailestinga šiaurės gamta ir kaip tos kovos metu užsimezga draugystė tarp jo ir vienintelio išlikusio gyvo lėktuvo keleivio - eskimų berniuko. Apie puikią Jurgio vaidybą šiame filme daug šiltų žodžių pasakė kino kritikai ir televizijos žiūrovai.

Jurgis Mikelaitis lakūno Hartweil rolėje.

Praėjusiais metais jis filmavosi dar dviejuose filmuose. Viename iš jų - Anglijoje statytame televizijos filme "The Brief" ir "Emerald" Mikelaitis atlieka svarbias roles.

"Gyvajame teatre" Jurgis Mikelaitis su pasisekimu daiyvavo Londono teatrų pastatymuose "Flare Path", "Portrait of a Queen", "Five Finger Exercise", "Altona", "Millionairess", "Farewell Judas".

Prieš porą metų buvau pristatytas vidutinio amžiaus, apie 1,80 m ūgio, atletiško sudėjimo vyriškiui. Kaip paaiškėjo, tai buvo aktorius Jurgis Mikelaitis. Sužinojęs, kad aš neseniai atvykau iš Lietuvos, jis su susidomėjimu pradėjo klausinėti apie tenykštį gyvenimą ir ušsikvietė pas save į svečius. Po keletos dienų nuvykus pas jį į namus, mums bežaidžiant šachmatais (Jurgis aistringas šachmatininkas ir atstovauja BBC klubą įvairiuose šachmatų turnyruose), įsikalbėjome. Nors Jurgis dar neužmiršo lietuvių kalbos ir gerai ją supranta, bet kai kurias sudėtingesnes mintis jam yra sunkiau išreikšti lietuviškai, tad kalbėjomes angliškai. Pasirodo, kad Jurgis gimęs ir praleidęs vaikystę mano gimtajame mieste Tauragėje. II-jo Pasaulinio karo suirutėje jis kartu su šeima pasitraukė į Vakarus. Tuo metu jis dar buvo vaikas ir tik prisimena, kaip jiems išvykstant nežinion, jo motina verkusi, o jam tada visa tai atrodė tik kaip nuotykis, žadantis kažką naujo, nematyto. Jiems atvykus į Vokietiją, jie apsistojo Oldenburgo mieste. Dar būdamas paaugliu, Jurgis emigravo į Austraiiją, kur pradėjo aktoriaus kelią. Sydnejuje, vaidinant Koestler pjesėje "Darkness At Noon", jį pastebėjo Australijoje gastroliuojančio Old Vic teatro iš Londono režisieriai ir pakvietė jį vaidinti jų trupėje. Šio teatro sudėtyje Anglijoje jis vaidino Šekspyro dramose "The Taming of the Shrew", "Measure for Measure" ir "The Merchant of Venice". Vėliau Mikelaitis vėl sugrįžo į Australiją ir įkūrė filmų bendrovę "Pegasus". Norėdamas pasisemti patyrimo filmų statyme, jis išvyko į Angliją, kur jam netrukus buvo pasiūlyta išbandyti jėgas kino mene. Jurgio debiutas buvo Rank bendrovės filme "The One That Got Away". Po to jis vaidino dar keturiuose šio prodiuserio filmuose Pirmą svarbų vaidmenį Mikelaitis gavo Columbia filmų bendrovės filme "The Guns Of Navarrone", kuriame jis atliko kapitono Sesierio vaidmenį.

Kiek vėliau sekė vaidmenys Italijos nuotykinio žanro filmuose ir darbas televizijoje. Jungtinių tautų organizacija pakvietė Jurgį Mikelaitį atlikti egiptiečių gydytojo vaidmenį pjesėje "Millionairess". Šis spektaklis buvo vaidinamas Beirute ir gautos iš jo pajamos buvo skiriamos arabų pabėgėliams sušelpti. Mikelaičiui sugrįžus į Londoną, jam buvo pasiūlyta vaidinti su kita kino žvaigžde, Eva Bartok, Izraelio gamybos filme "Sabina and her Men". Šiame filme jis atliko Sabinos meiliužio, Sabro, rolę.

nukelta į 5 psl.

REMKITE "MŪSŲ PASTOGĘ" -PIRKITE AUKSO LOTERIJOS BILIETUS

Dėl scenos veikalų

Ava Saudargienė

"Mums reikia lietuviškų veikalų, žadinančių, palaikančių lietuvybę", dr. A. Mauragis komentavo po Sydnejaus teatro mėgėjų ratelio "Atžala" pastatymo Paul Osborne pjesės "Kur aš esu?", liepos pradžioje, Lietuvių namuose. Gal ne visai pažodžiui pakartojau jo pasakymą, bet tokia tai buvo mintis, kuriai daugelis visuomenininkų, kultūrininkų, pedagogų, taip ir aš, šimtaprocentiniai pritaria. Už tėvynės ribų, svetimuose kraštuose gyvenantiems reikia lietuviškos tematikos vaidinimų, ypač mėgėjų scenai.

Dėl svetimo veikalo pasirinkimo, šio pastatymo režisierė D. Bieri, žinoma Sydnejaus lietuviams kaip puiki aktorė, pasisakė, kad vaidinimui svarbiausia yra kalba, o P. Osborne "Kur aš esu?" skambėjo gražiais lietuviškais žodžiais. (Vertimas E. Jonaitienės).

Čia necituoju jos žodžių, bet perduodu jos bendrą mintį, kuri turėtų pateisinti nelietuvišką, neaktualią pjesę, iyg užtektų geros lietuvių kalbos veikalo parinkimo pateisinimui. Sunku su D. Bieri sutikti.

Tiesa, kalba yra pirma identifikacija, bet veikalo esmė ne kalba, o turinys, jo dvasia, charakteris, tautinės vertybės. Kalba yra rūbas. Rūbą galima keisti, bet kūno ir sielos nepakeisi. Rūbas gali būt nudėvėtas, bet jei siela ir kūnas sveiki, tai ir tauta sveika, lietuviška. Tautos, priėmusios oficialiai svetimą kalbą, neišnyko dėka tautinio auklėjimo, dėka tautinės kultūros puoselėjimo. Tautinių šokių festivaliuose, be žodžių atliekami šokiai, vykdo tautinę misiją, vaizdžiau negu skambiausi žodžiai.

Lietuviško teatro svetimuose kraštuose pirmos reikšmės uždavinys išlaikyti ir brendinti lietuvišką dvasią.

Prisiminkime Lietuvos tamsų laikotarpį, kai rusų carų pavergta Lietuva, ekonominiai ir kultūriniai naikinama, be rašto ir be laisvės, neišnyko šviesių kultūrininkų žadinama slaptai gabenamais raštais, keliančiais tautinę savigarbą, pasididžiavimą praeitimi. Lietuvių tautą išlaikė tautiškai stiprus tų raštų turinys.

Lietuva vėl gyvena tamsų laikotarpį, ši kartą rusų komunistų dar subtiliau naikinama. Tautinis teatras tada suvaidino didelį vaidmenį. Ar ne tokios reikšmės turėtų siekti išeivijos teatras dabar? Esame tokioje pat padėtyje, kaip 18–19 a. lietuviai kovoję už nepriklausomybę. Jų išbandytas kovos būdas buvo sėkmingas. Mūsų sąlygos šimteriopai geresnės. Neperdidžiausia Sydnejaus lietuvių kolonija turi nuosavus namus, 300 sėdimų vietų salę su gan erdvia scena ir, visų svarbiausia, laisvę vaidinti ką nori, nesislepiant nuo žandarų! Ir lietuviškų veikalų pasirinkimas nėra toks ribotas, kad reiktų imti nereikšmingą svetimą pjesę.

Pažvelkime į lietuviškos dramaturgijos raidą.

Teatraliniai spektakliai Lietuvoje atsirado 16 a. Pirmas spektakiis, didaktinio pobūdžio drama, buvo suruoštas Vilniaus Jėzuitų kolegijos, (Vilniaus universiteto) kieme. Šis spektaklis davė pradžią mokykliniam teatrui, kuris gyveno du šimtmečius. Spektakliai vyko kolegijų kiemuose, aikštėse ir gatvėse. Buvo vaidinamos antikinės ir religinės dramos, duodami dialogai, monologai, diskusijos vietinių aktualijų temomis. Viskas vyko lotynų kalba, kaip tuo metu buvo priimta Vakarų Europoje.

Mokyklų spektakliuose žymią vietą užėmė lietuviškas elementas: lietuviški tipai, dialogai ir monologai, populiarūs vaidinimai Lietuvos istorijos temomis. Scenoje buvo vaizduojami Lietuvos kunigaikščiai: karalius Mindaugas, didieji kunigaikščiai Algirdas, Kęstutis, Vytautas, Jogaila ir kiti. Vaizduojama buvo legendarinė Lietuvos senovė, kaip Žalgirio mūšis, Vilniaus miesto praeitis, barokinio stiliaus odėmis.

Vilniaus mokyklų teatro statytų veikalų sąraše yra nemažas skaičius lietuvių autorių dramų lotynų kalba, bet lietuviško turinio: 1670 m. Kražių kolegijos rektoriaus Danieliaus Butvilo, lotynų kalba parašyta drama "Architectus fraudium"; drama apie kunigaikštį Vytenį, parašytą Gabrieliaus Šimkevičiaus iš Kražių; "Exilium sapientis" – Viiniaus akademijos rektoriaus Kristopo garšvilos; Vaclovo Narmunto "Vilna sedes Dukum metropolis Lituaniae" su pasisekimu vaidinta Vilniuje 1683 m.

Išlikusiame sąraše minimos pavardės lietuvių autorių: V. Daukšos, Vizgirdo, Butavičiaus, Holovino, Griškevičiaus, Juškevičiaus, Mikulskio, Naravičiaus, Sipavičiaus, Simanavičiaus.

19 a. Lietuvoje pragarsėjo dvaro teatras. Pradžią jam davė Lietuvos didikai Radvilai, Sapiegos, Oginskiai. Dvaro spektaklius ruošė ir vaidino mokslus einantis didikų jaunimas. Spektakliai vyko Lietuvos didikų dvaruose lenkų kalba. Nesulenkėję bajorai ruošė vaidinimus lietuvių kalba. Visa eilė autorių rašė lietuviškas pjeses. Paminėtini Didžiulienės "Piršlės ir Veselijos", Fromo – Gužučio draminiai veikalai, Petro Vileišio vaizdeliai, "Nelaimingieji", "Žemaitiška Kalvarija", ir kiti, keliantys lietuvišką susipratimą. Lietuvos bajorų ir inteligentų patriotų ruošiami spektakliai vyko dvaruose, inteligentiškų valstiečių kluonuose, įvairių metinių ir šeimyninių subuvimų metu, slepiantis nuo rusų žandarų, pasidarė žinomi kluono teatro vardu.

Išeivijoje stipriai veikė mėgėjų lietuvių teatras prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Pirmieji pasireiškė Amerikos imigrantai lietuviai. Pirmi lietuviški spektakliai įvyko New Yorke; tuoj sekė Čikaga ir kiti JAV miestai, kuriuose susibūrė didesni lietuvių imigrantų skaičiai. Vaidinimai buvo tautinio – politinio ir istorinio pobūdžio. Sunkiausia buvo lietuviams teatro mėgėjams Peterburge (Leningrade), o ten buvo nemažas skaičius lietuvių inteligentų.

Visa eilė pereito šimtmečio lietuvių kultūrininkų – dramaturgų davė originalių pjesių. Apie lietuvio išeivio vargus parašęs pjesę Antanas Turskis, istorines pjeses rašęs Jonas Grinius, keturakis paiikęs populiarią komediją "Amerika pirtyje". Tai tik keli autoriai praturtinę lietuvių dramaturgiją savo veikaiais.

Atgavus nepriklausomybę, subujojo profesionalis teatras. Bet mėgėjų teatras neišnyko, jo veikla plačiai pasireiškė išvietintųjų stovyklose Vokietijoje, kaip ir įvairių kraštų imigrantų kolonijose.

Lietuvių išeivijos mėgėjų teatrai, kluono teatrų tradicija, ugdo tautinę samonę. Jų repertuaras lietuviškos pjesės, istorinės dramos, papročių pynės, vestuvinė drama, užgavėnių ar naujų metų karnavalai, Joninės, istoriniai epizodai, aktualijos ir, pagaliau, svetimų, sulietuvintų veikalų, ištraukos, pritaikintos lietuviškam gyvenimui.

Išeivijos teatro paskirtį gerai suprato Paulius Rūtenis. Jis visad rado lietuviško turinio veikalą, kitą pritaikė, ar pats sukūrė. Kiekviename jo pastatyme buvo jaučiama tautinė dvasia. Atrodo, "Atžala" nesiiaiko tų tradicijų.

atkelta iš 2 psl.

Po Žalgirio mūšio 1410 m., ordinas pradėjo nykti. Nykimo priežastys buvo kelios, bet pati svarbiausioji, jų "raison d'etre" išnyko su Lietuvos krikštu (aukštaičių 1387 m., o žemaičių kiek vėliau). Ordinas nebegalėjo prisivilioti naujų jėgų iš Vakarų Europos. Krašte kilo nepasitenkinimas riterių vaidžia. 1454 m. sukilo laisvieji valstiečiai, miestelėnai, bajorai ir net vyskupai. Jie pasidavė Lenkijos karaliui ir Didžiajam Lietuvos kunigaikščiui Kazimierui. Po Torno taikos 1466 m., magistras turėjo atiduoti savo sostinę Marijenburg lenkų karaliui ir jam prisiekti vasalo ištikimybę. Apie 1525 m. Kryžiuočių ordinas perėjo į liuteronų tikėjimą. Jis supasaulėjo ir ordino broliai virto dvarininkais. Iš jų kilo taip vadinamų "Junker" luomas, suvaidinęs nemažą vaidmenį vokiečių istorijoje.

Tapęs protestantu, ordino magistras Albrecht von Hohenzollern pasiskelbė Prūsijos kunigaikščiu su sostine Karraliaučiuje. 1525 m. Lenkijos karalius ir Didydis Lietuvos kunigaikštis Žygimantas II, pramintas Senuoju tai pripažino ir Prūsų kunigaikštija su Klaipėdos kraštu tapo Lenkijos vasalu.

1618 m., mirus Albrechto nepilnapročiui sūnui, Prūsų kunigaikštija atiteko jo giminaičiui, Brandenburgo elektoriui Jonui Zigmantui, kuris irgi buvo iš Hohenzollern dinastijos.

Bus daugiau

atkelta iš 4 psl.

Po šio filmo Mikelaitis buvo pakviestas vaidinti televizijoje ir dar keliuose filmuose. Paminėtini iš jų du: Paryžiuje ir Vienoje statytas filmas "Scorpio", kuriame kartu su Mikelaičiu vaidino tokie įžymūs aktoriai kaip Burt Lancaster, Alain Delon ir Paul Schofield bei vaidmuo filme "The Tamarind Seed", jame taip pat vaidino garsūs kino aktoriai Julie Andrews ir Omar Sharif.

J. Mikelaitis bando jėgas ir scenarijų filmams rašyme. Jis baigė rašyti filmo scenarijų, kurio veiksmas iš dalies vyko Lietuvoje II-ojo Pasaulinio karo metu. Kaip neseniai sužinojau iš Jurgio, šį jo scenarijų filmui "The Last Tango With Rudolph Valentino" nupirko Australijos Shaffers filmų bendrovė. Kada prasidės filmavimo darbai, dar nežinia, nes filmų statymas šiandieną labai brangiai kainuoja ir nėra taip lengva surinkti filmavimo darbams reikalingas lėšas, bet tikėkimės, kad tai įvyks artimiausiu laiku. Be minėto filmo scenarijaus, Mikelaitis neseniai taip pat užbaigė televizijos filmų seriją "The Bird Watcher" ir psichologiškai įtempto siužeto filmą "The Hunter And The Hunted".

Baigiant pasakojimą apie lietuvių kilmės aktorių Jurgį Mikelaitį, tautiečių vardu noriu jam palinkėti ko geriausios kūrybinės sėkmės ir kad jis toliau garsintų Lietuvos vardą.

V. Mackevičius
"Europos lietuvis"

Nauja knyga

Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas Čikagoje išleido Sydney mieste gyvenančios poetės Aldonos Veščiūnaitės poezijos rinkinį

"Aidinčios upės".

Australijoje šio rinkinio gauti dar negalima. Didesnis knygų kiekis yra pasiųstas paprastu paštu ir užtruks šiek tiek laiko, kol jis pasieks Austraiijos krantus.

Pirmoji Aldonos Veščiūnaitės poezijos knyga "Žodžiai kaip salos", taip pat išleista Algimanto Mackaus knygų leidimo fondo, buvo nominuota Vinco Krėvės vardo literatūros premijai, kurią tais metais laimėjo Tomas Venclova už savo poezijos rinkinį "98 Eiiėraščiai".

Aldona Veščiūnaitė

PILĖNŲ KALNAS

Alsuoja Nemunu
Pilėnų kalnas,
alsuoja, aidi,
girios.

Žvalgėsi šviesūs
augaloti aisčiai,
žirgus savo kalbino.
Pilies sienas
aukštino,
pečiais rėmė,
dainoje garsino.

Giriom viinijo
aidas,
aukštą dangų
skaidrino.

Bet kirto priešas
žvangantis
šaltu metaiu –

Žirgai akim žvaigždėtom,
piiis ir šviesūs aisčiai
saulėlydžio žaron
nukrito,
sudegė saulėj.

Alsuoja Nemunu
Pilėnų kalnas,
gilia tamsa alsuoja
girios.

ADELAIDE

REMKIME LITUANISTIKOS KATEDRĄ

Akademinio skautų sąjūdžio Adelaidės skyriaus iniciatyva š.m. liepos 21 d. Lietuvių Namuose, Apylinkės valdybos ruošiamoje Kultūrinėje popietėje bus oficialiai atidarytas aukų vajus Lituanistikos katedros rėmimui Adelaidėj.

P.L.B. Valdybos yra paskelbta 1985 m. – Lituanistikos katedros metai, taigi būkime dosnūs šiam vajui, nes kiekviena auka – didelė ar maža, padės išlaikyti jaunimo tarpe lietuvių kalbą ir savąja auka parodysime kiek mes gerbiam ir vertinam savą kalbą.

Šis vajus yra vienkartinis ir numatoma jį užbaigti rugsėjo 15.

Sekretorius

6

Australijos Rajono LSS SKAUTŲ PADANGĖJ

Leidžia Australijos rajono spaudos skyrius. Rašinius siųsti: v.s. B. Žalys, 9 Lloyd Ave., Yagoona, NSW. 2199

Amžinoji skautijos liepsna

Įvairių pasaulio kraštų skautai 1985 m. kovo 9-16 dienomis susitiko Mafekinge, kur, sąryšyje su šio miesto 100 metų sukaktimi buvo suruošta stovykla (Camporee) prie Cookes Lake.

Generolas Sir Charles Warren įkūrė Mafeking 1885 m. kovo 11 "Akmenų aikštėje" (Mafeking) prie Molopo upės, kur gyveno Montshiwa ir Barolong gentys. Mafekingo miestas yra apie 240 km nuo Johannesburg ir 1200 km nuo Cape Town, Pietų Afrikoje.

Pirmos mintys ir daigai įsteigti skautus Lordui Baden - Powell kilo čia. Būdamas pulkininku, jis per būrų karą vadovavo britų gynybai. 1900 metais apsuptame Mafekingo mieste. Tame mieste, kad suaugę vyrai galėtų su ginkiu kovoti fronte, jis suteikė jaunuoliius, kuriuos pavadino "Siege Cadets". Tie jaunuoliai, kurių kai kurie buvo vos 9 metų, susibūrė į grupes. Jie dėvėjo khaki uniformą ir dideles skrybėles, parūpintas iš kariuomenės sandėlių. Žaidimų ir varžybų būdais jie buvo lavinami. Trumpai apmokyti jie pradėjo eiti savo pareigas - pristatyti laiškus, būti ryšininkais ir žvalgais, budėti sargybose. Jaunuoliai buvo labai pareigingi, atsakomingi savo darbe. Jie nebijojo net rizikuoti savo gyvybe. Jie buvo oficialiai pripažinti Mafekingo gynybos nariais.

Lordas Baden - Powell, pasinaudodamas Mafekingo jaunuolių patyrimais ir sugebėjimais 1907 metais įsteigė Anglijoje skautų sąjūdį, kuris greitai išplito visame pasauiyje.

Pagerbiant Lordą Baden - Powell ir skautiją, įkūrėjo gimimo vietovėje buvo uždegtas laužas ir skautai, uždegę fakelą, bėgdami nešė liepsną į Southhampton uostą, kur vienas Baden - Powell šeimos narys išplaukė laivu į Cape Town, Pietų Afrikoje. Su savimi jis gabeno liepsną. Cape Town uoste skautai perėmė liepsną ir ją nešdami bėgo į Mafekingą, kur Lordui Baden - Powell ir skautijai prisiminti yra pastatytas paminklas. Atnešta liepsna skautai iškilmingai uždegė tame paminkle Amžinąją ugnį, kuri dega ir degs to paminklo nišoje.

Užbaigus stovyklą kiekvienas stovyklautojas buvo pakviestas pasiimti iš "Amžinos Skautijos liepsnos" žariją ir ją parsivežti į savo kraštą, kur panaši Amžina liepsna galėtų būti uždegta.

B.

Skautiškos įkurtuvės

Gegužės 4 Melbourno Skautininkų Ramovės nariai rinkosi savo sueigai, kuri vyko v.s. Danutės Čižauskienės naujuose namuose.

Sueigą pravedė sesė Jonė Žitkevičienė, Ramovės pirmininkė. Sueigos pradžioje ji pravedė įkurtuves, papasakodama apie įkurtuvių papročius ir pakviesdama ramovės narį, s.fil. kun. Praną Dauknį, pašventinti naująjį butą.

Po šventinimo ir linkėjimų Danutei ir jos šeimai, sesė Loreta papasakojo, kaip jos pirko butą, o sesė Žitkevičienė įteikė sesei Danutei - naujųjų namų šeimininkei dovaną, medžio drožinį.

Po įkurtuvių sekė skautininkų įžodis, kurį, skautininkų rate, davė sesė Loreta Čižauskaitė ir broiis Andrius Vaitiekūnas. Įžodį pravedė j.v.s. Vytas Vaitkus. Naujuosius skautininkus su džiaugsmu priėmus į skautininkų ratą, sveikinimo žodį tarė Ramovės pirmininkė.

Vėliau vyko Ramovės reikalų svarstymas. Skyriaus pirmininkė perskaitė Ramovės dviejų metų veiklos pranešimą, bet vadovybės rinkimai atidėti iki sekančios sueigos. Sueiga užbaigta sugiedant giesmę "Ateina naktis".

Sueigoje dalyvavo 20 asmenų. Sueigą sekė suneštinė kavutė.

ps. B. Prašmutaitė

Melbourne ASS senjoras Andrius Vaitiekūnas duoda jūrų paskautininko įžodį

Fil. Loreta Čižauskaitė džiaugiasi paskautininkės šlipsu

STOVYKLAUJA "PANEMUNĖ" DAINAVOJE

Gegužės 25-27 dienomis Dainavos stovyklavietėje prie Detroito 136 skautai, skautės ir vadovai-vės susirinko dviem suvažiavimams - prityrusiųjų skautų-čių SKAUTIŠKOMS SUSITIKTUVĖMS, pavadintoms Kauno ir Panemunės vardu, ir skautų vyčių, gintarių bei jūrų budžių SĄSKRYDŽIUI, pirmajam po ketverių metų pertraukos.

"Panemunėje" stovyklavo 56 broliai ir sesės iš New Jersey, Philadelphijos, New Yorko, Bostono, Worcestrio, Clevelando, Detroito, Chicagos, Hamiltono ir kitur. Šiam suvažiavimui vadovavo abiejų skyrių vedėjai: ps.fil. Laimutė Švarcaitė - Kormos ir ps.fil. Donatas Ramanauskas. Oras buvo žavingas, įskaitant smarkų vėlyvo pavasario lietų.

Ankstyvesnės šio savaitgalio susitiktuvės kreipė dėmesį į kitas Lietuvos vietoves ir kitas knygas: 1981 m. "Senpilėje" - V. Pietario "Aigimantas" ir pietvakarių Lietuva, 1982 m. "Sodžiuje" - V. Krėvės "Šiaudinėje pastogėje", 1983 m. "Raguvoje", "Eglė žalčių karalienė", pajūrio legendos ir Lietuvos pajūris, 1984 m. "Vilniuje" - S. Butkaus "Vyrai Gedimino kalne", o šių metų ilgasis savaitgalis skirtas Kaunui, R. Spalio "Gatvės berniuko nuotykiams" ir neprikiausomybės laikotarpiui. Dalyvavo abu LSS vyriausieji skautininkai - v.s. Stefa Gedgaudienė ir v.s. Kazys Matonis.

ASS SYDNEJAUS SKYRIAUS SUEIGA

Liepos 10 Lietuvių klube, Bankstowne, įvyko Sydnejaus akademikų skautų sueiga. Gaila, kad dėl ligos, išvykimo bei kitų priežasčių, sueigoje daugelis negalėjo dalyvauti.

Sueigai pirmininkavo fil. V. Bukevičius, sekretoriavo fil. E. Jonaitienė. Sueigos metu sesė Kristina Virgeningaitė, sėkmingai užbaigusi "Social Workers" studijas universitete, buvo pakelta į filisteres. Pakėlimo ceremonijas pravedė fil. M. Miliienė, ta proga tarusi jautrių žodžių. Tuo pačiu, pagai seną tradiciją, sesei Kristinai prisegta gėlyčių puokštė.

Sueigos dalyviai pasitarė įvairiais rūpimais klausimais. Naujos skyriaus vadovybės rinkimai nutarta atidėti iki spalių mėnesio.

Sueigos metu sesės ir broliai turėjo progos įsigyti Vydūno Fondo išleistų kalėdinių atviručių.

Džiamborės programa:

1985 m. gruodžio 29 - į stovyklą atvyksta N.S.W. kontingentas;

Gruodžio 30 - atvyksta ir kuriasi visi kiti Australijos ir užsienio kontingentai;

Gruodžio 31 - atidarymo iškilmės;

1986 m. sausio 1 - Užsiėmimai ir Pirmoji tarptautinė naktis;

Sausio 2 - Užsiėmimai ir laužas;

sausio 3 - Džiamborės draugystės diena;

Sausio 4 - Vilkiukų diena ir kt.;

Sausio 5 - Užsiėmimai, padėkos pamaldos;

Sausio 6 - Skaučių diena ir kt.;

Sausio 7 - Užsiėmimai ir Skautų žvaigždės paroda;

Sausio 8 - Užsiėmimai ir stovyklos uždarymo ceremonijos;

Sausio 9 - kontingentai išvyksta namo.

Inf.

XVI-JI PASAULINĖ AUSTRALIJOJE DŽIAMBORĖ

XVI-ji Pasaulinė Skautų Džiamborė įvyks 1987 m. gruodžio 29 - 1988 m. sausio 10, Cataract'o Skautų Parke, N.S.W.. Ji bus dalis Australijos 200-mečio sukakties minėjimo. Tai bus pirmoji Pasauiinė Skautų Džiamborė Australijoje.

XIV-JI AUSTRALIJOS DŽIAMBORĖ

įvyks 1985 m. gruodžio 29 - 1986 m. sausio 9, Cataract'o Skautų Parke, N.S.W. Nežinia ar kas dalyvaus iš lietuvių skautų - galimybes turi tik Australių Skautų Sąjungoje užsiregistravę vienetai.

PRAEITĮ PRISIMENANT

Vilniaus Gedimino skautų draugovė stovyklauja 1934 m.

Vilniaus Gedimino draugovės skautai iškylauja 1935 m.

Jaunimo Kongresas

Jaunimo kongreso informacijos komisija pagavo PLB ir t.t. VI-to ir t.t. Kongreso organizacinio komiteto narį-ę ir prispyrė pasikalbėjimui. Pagavo greitai bėgantį-čią ir, aišku, pirmasis klausimas buvo - kur tu brolau - sese bėgi? (Mes sąmoningai nesakome ar tai jis, ar ji, tam, kad išlaikytumėm anonimiškumą ir nepažeistumėm krašto įstatymų).

Taigi:

Klausimas: Kur tu bėgi?

Atsakymas: Į Melbourno lietuvių namus.

K.: O kodėl?

A.: Turime keletos komisijų susirinkimą - finansų, parengimų ir dar viena komisija ateis, bet pamiršau jos pavadinimą. Žinai, tie kurie atlieka visus techniškus darbus, viską spausdina, nu, tokie Kongreso inžinieriai, sakyčiau, Algio Milvydo vadovaujami. Labai reikalingi.

K. (Ne klausimas, bet komentaras): Labai įdomu.

K.: Ar turite kokių svarbių reikalų, kuriuos svarstysite?

A.: Mielas pone, tamstai, matyt, Australijos žiemos viduryje yra užėjęs sinusų uždegimas, darantis spaudimą į smegenis ir tik todėl, spėju, statote tokį neišmintingą klausimą. Kadangi VI-tas ir t.t. Kongresas yra nepaprastai svarbus įvykis, tai tuo pačiu ir visi darbai bei klausimai susiję su VI-to ir t.t. Kongresu yra nepaprastai ir labai svarbūs. Mes, pavyzdžiui, suvesime sąskaitas su "Svajonėmis".

K.: O ką jos padarė blogo, kad reikia su jomis suvesdinėti sąskaitas?

A.: Jos viską gerai darė ir labai gerai padarė! Nu, ponas, ar jūs jau lietuviškai nesuprantate? Mes suvesime "Svajonių" sąskaitas.

K. (komentaras): Aha, jūs susisąskaitinsite - susibalansuosit.

A. (atsikirtimas): Mes esame balansuoti! "Svajonės" viską puikiausiai atliko ir dabar tik užbaigsime kelionių knygą ir pasiruošime jų plokštelės pristatymui ir išleidimui rugpjūčio 31 d.

K.: Ar jūsų darbas šiuo metu yra daugiausia atliekamas Melbourne?

A.: O ne. Jaunimo sąjungos skyriai veikia beveik visose mūsų kolonijose, taip pat yra sudarytos įvairios komisijos atlikti specifinius uždavinius tose vietovėse kur vyks Kongresas, būtent Sydnėjuje, Canberroj, Adelaidėj ir Melbourne.

K.: Sakei anksčiau, kad susirenkate kartu su fin. ir par. komisijomis, tai gal šia proga porą žodžių apie jas?

A.: Įdomus klausimas - kaip gerai kad paklausei. Finansų telkimo komisija yra labai aiški - jos pavadinimas ją tiksliai apsako. Ant jų pečių gula visos Kongreso pasisekimas ir todėl jų kiekvieno žodžio klausomės labai rimtai ir tikimės, kad visi lietuviai išeivijoje ne tik klausys, bet ir rankas iš kišenių traukdami jas ištrauks netuščias. Komisijai vadovauja Zigmas Jokubaitis su padėjėjais: Sydnėjuje Vytenis Šiiogeris ir Adelaidėje Antanas Stankevičius. Parengimų komisija yra lyg ir finkomisijos pagelbininkė. Jiems vadovauja Petras Kružas ir jų užduotis yra ruošti parengimus telkiant Kongresui lėšas, bet, aišku, lėšos turi eiti ne vien tik iš parengimų.

K.: Kokius parengimus jie yra padarę ir kaip jiems sekasi?

A.: Dirba fantastiškai! Kalbant vien tik apie Melbourną, jie pravedė du "šiukšlių ir brangenybių" (trash and treasure to you, ignoramus) pardavimus, vakarones, Sekmadienio spektaklį, automobilių raliavimą (car rally to you) ir iš viso veikia linksmai ir su gerais rezultatais. Sekantis jų parengimas yra "Kongreso puota" rugpjūčio 10 dieną Melbourno Lietuvių namuose.

K.: Kodėl "Puota"?

A.: O kaip kitaip pavadinti, kai 5 patiekalų vakarienę pagamins dvi iš žymiausiųjų Melbourno kulinarijos žvaigždžių, Cuisine Lithuanien specialistės, o prie stalų patarnaus lietuviško jaunimo kelneriai!

K.: Kas tos kulinarijos žvaigždės?

A.: Nenoriu minėti pavardžių nes bijau, kad jomis gali perdaug susidomėti geriausieji Melbourno ir Paryžiaus restoranai.

K.: Ar jaunimo kelneriai turi tam darbui profesionalinį pasiruošimą?

A.: Ne. Tikimės, vis dėlto, kad jie tai įgaus iki "Puotos", nes jie dabar lanko speciaiius kursus. Žinome, kad jau išmoko iš kurios pusės reikia patarnauti (ten kur yra didesnis tarpas), ir kad negalima nykščio laikyti sriuboje, ypač jeigu sriuba yra karšta arba, kai svečiai mato. Taip pat liepėm apsikirpti plaukus, susišukuoti ir išsiblizginti batus. Ko gi daugiau reikia?

K.: O muzika? Tikiuosi nereikės kankintis su tuo "Viesiolyj Maladiec" ar kaip jis ten vadinasi?

A.: Nu, ponas, kur gi! Lietuvių jaunimo balius! Gros lietuvių grupė "Dabar" (ir baliaus metu, ha, ha...), o taip pat ir styginis kvartetas. Virškinimui.

K.: Bilietų kaina?

A.: Pigiau grybų - tik po $ 15 asmeniui - tai auka Jaunimo kongresui. Vienas laimingas bilietas laimės raguolį (lietuviškai Baumkuchenas).

K.: Ar tikitės daug svečių?

A.: Esame tikri, kad salė bus perpildyta svečiais, kurie bus puošniai apsirengę. Tikimės kad visi buvusiųjų kongresų dalyviai ir atstovai atsilankys ir sudarys stalus su savo svečiais. Patariame pasiskaityti skelbimus spaudoje ir užsisakyti stalus nieko nedelsiant.

KISP.:(komentaras ir įsipareigojimas): Linkiu pasisekimo ir skubu užsisakyti bilietus. Iki pasimatymo "Puotoje"!

A.: Ačiū už pokalbį.

A.: Ačiū kad nesulaužėte rankos.

---

atkelta iš 1 psl.

Tuo tarpu lenkų laikraščio "Zwiąckowiec" priede "Alliancer" (anglų kalba) gegužės 30 yra įdėtas leidėjų raštas teisėjo Deschenes komisijai.

Jame atpasakotos lenkų kančios vokiečių okupacijos metais, kaltinami ukrainiečiai nacionalistai, naikinę Volinijos ir Podolijos lenkus. Taip pat kaltinami ir lietuviai: "Vilniaus srityje lietuviai nacionalistai aktyviai dalyvavo žudynėse tūkstančių žydų piliečių. Žudynės Paneriuose 1941 m. buvo vienas tokių atvejų. (Žiūr. Martin Gilberts "Atlas of the Holocaust", p. 77 ir 156). Rašto pabaigoje sakoma, kad jų (lenkų) nuomone, kai kurie tų nusikaltimų dalyviai yra atvykę Kanadon drauge su kitais savo tautiečiais. Jeigu imamasi akcijos prieš karo nusikaltėiius, tai ji turėtų apimti juos visus nepaisant jų tautybės, poiitinės priklausomybės ar ideologijos.

A.A. T. Šumskienė

SUDIEV
T. ŠUMSKIENEI

Liepos 14 sulaukus 87 m. amžiaus iš gyvųjų tarpo atsiskyrė Teofilija Šumskienė, išauginusi didelę, gražią, lietuvišką šeimą: sūnų Vaclovą, žuvusį partizanų eilėse, Mindaugą, Vytautą ir dukrą Emiliją Šliogerienę. Sulaukus gražaus amžiaus, turėjo progos pamatyti savo anūkus ir proanūkus. Darbe ir maldoj rado gyvenimo džiaugsmą. Turbūt jos karšta malda išmeldė Dievą, kad jos anūkas Andrius šiandien studijuoja teologiją šv. Kazimiero koledže Romoj.

Šumskai kilimo suvalkiečiai ūkininkai. Tėvas Šumskas nepriklausomybės karų dalyvis. Pasitraukę į Vokietiją apsigyveno Liubeko stovykloje. Iš čia prieš 40 metų emigravo į Australiją ir apsigyveno Bankstowne. Čia sunkiu darbu gražiai įsikūrė. Rėmė ir dalyvavo visokioj lietuviškoj veikloj. Šumskų šeima, tai gražus, didelis lietuviškas lizdas. Jie myli vienas kitą ir gražiai susikiauso.

Liepos 18 šv. Joachimo bažnyčioje, Lidcombe, laidotuvių apeigas atnašavo prel. P. Butkus ir kun. P. Martūzas. Didelio būrio draugų a.a. Teofilija buvo palydėta į Rookwood kapines ir palaidota lietuvių sekcijoj. Lietingoj dienoj graudžiai skambėjo Marija, Marija ir tautos himnas. Atsisveikinimo žodį tarė senas Šumskų draugas M. Gailiūnas. Gyvojo rožančiaus ratelio vardu M. Pečiulienė ir B. Genys. Po laidotuvių visi svečiai buvo pakviesti šermenims į Lietuvių klubą.

Miela Mama, ilsėkis ramybėje Dievo gioboje.

M.G.

A. A. PETRAS STAŠIONIS

Kovo mėnesį okupuotoje Lietuvoje mirė Sibiro tremtinys Petras Stašionis.

Gimęs ir augęs prieš ir pradžioje Lietuvos nepriklausomybės dar labai nutautėjusiose Jonavos apylinkėse, Petras, dirbdamas notaro sekretoriumi, ėmėsi burti vietos jaunimą į organizacijas, skatinančias tautinį sąmoningumą.

Petro suorganizuotame sporto klube dalyvavo apie 200 jaunuolių, kurie netik sportavo, bet ir linksminosi, bei kultūringai leido laisvalaikį, ruošdami paskaitas, vaidinimus, ekskursijas. To pasėkoje Jonavos apyiinkės žmonių charakteris ir galvosena pasikeitė teigiama linkme.

1935 m. perkeltas į Šiaulius, Petras ten aktyviai dalyvavo jaunimo veikioje ir buvo apdovanotas dviem ordinais.

1940 m. užėjus bolševikams, Petras buvo pakartotinai tardomas, grasomas sušaudymu. Priverstas slapstytis, jis savanoriškai su žmona pasidavė, kai vietoj jo išvežimui buvo suareštuotos dvi jaunametės seserys.

Su 6000 kitų nelaimingųjų, Petras su žmona buvo išvežti į Krasnojarsko rajoną, kur dėl bado jų teišliko keli šimtai. Dabar norima įtikinti, esą jie mirę dėl užsispyrimo nevalgyti jiems duotą prastesnį maistą...

Sibire 25 metus kertant medžius, veiionio Petro sveikata pašiijo. Grįžus Lietuvon jam skausmą pernešti palengvino iš Austraiijos broiio siaptai siunčiami vaistai.

A.a. Petras Stašionis gali būti simboliu tauraus lietuvio, daug pasidarbavusio nepriklausomos Lietuvos laikais ir tapusio auka komunizmo, kuris visą pasaulį stengiasi paversti dvasios ir kūno eigetomis...

Bronius

Už vieną dolerį — gabalas aukso!
Kur? "Mūsų pastogės" loterijoje!

Reikia baldų?

Visur galite gauti didelę nuolaidą mokėdami grynais pinigais!

TALKA jums gali duoti lengvai išmokamą paskolą; daug sutaupysite...

TALKA VEIKIA LIETUVIŲ NAMUOSE
ADELAIDE — MELBOURNE — SYDNEY

A. A. DR. IZIDORIUI KAUNUI

mirus, jo žmonai Reginai ir dukrai Irenai su šeima reiškiame gilią užuojautą.

Brėdikiai ir šeima

SYDNEY
Susirinkimas

Rugpiūčio 18, sekmadienį, 2.30 val. šaukiamas ALB Sydnejaus apylinkės visuotinis susirinkimas Lietuvių namuose Bankstowne. Numatytu laiku nesusirinkus kvorumui už pusės valandos šaukiamas kitas susirinkimas, kuris bus teisėtas nežiūrint susirinkusių skaičiaus.

Susirinkimo progamoje:

1. Prezidiumo rinkimai.
2. Mandatų komisijos tvirtinimas.
3. Praeito susirinkimo protokoio skaitymas.
4. Ataskaitiniai pranešimai: a) pirmininko, b) iždininko, c) nario jaunimo reikalams, d) rev. komisijos, e) garbės teismo.
5. Diskusijos dėl pranešimų ir apyskaitos tvirtinimas.
6. Naujos vaidybos rinkimai. Taip pat revizijos komisijos ir garbės teismo rinkimai.
7. Organizacijų bei draugijų veiklos pranešimai.
8. Einamieji reikalai.
9. Susirinkimo uždarymas.

Visi tautiečiai prašomi susirinkime kuo skaitlingiau dalyvauti ir atlikti savo garbės pareigą.

ALB Sydney apylinkės vaidyba.

Pranešimas

Primename, kad rugpjūčio 4, 2 val. Lietuvių klube, Bankstown'e, įvyks Sydnejaus skautų Židinio sueiga, skirta Sibiro tremtinių prisiminimui. Jos metu vyks Sibiro tremtinių kūrybos skaitymas ir kt.

Į sueigą kviečiami ir svečiai - viešnios. Židinio narių dalyvavimas būtinas.

Židinio vadovybė

Klubo bibliotekos pranešimas

Pranešame Sydnejaus lietuviams, kad parduodama keletas Melbourno lietuvio dailininko J. Banks originalių paveikslų - Lietuvos gamtovaizdžiai.

Taip pat gauta pardavimui neseniai išleista Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos VI tomas. Skaičius ribotas, tad prašoma paskubėti jas įsigyti.

Bibliotekos vedėjas

PIRMASIS $ 1000

VI-ą Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą Australijoje 1987-88 metais, K. ir N. Butkai - Fairfield Funerals of Distinction parėmė $ 1000 auka.

Australijos lietuvių jaunimo sąjungos Sydnejaus skyriaus valdyba p.p. Butkams yra labai dėkinga.

MIRĖ MASKVOS MUITINĖJE

76 metų amžiaus Juozas Žiurinskas, vykdamas į Lietuvą aplankyti savo giminių, mirė Maskvos muitinėje. Palaidotas Lietuvoje.

"E.L."

Pavergtų tautų vaišės Lietuvių namuose

Liepos 18 Pavergtų tautų taryba suruošė vaišes Lietuvių namuose Bankstown, paminėti savo veiklos N.S.W. valstijoje dvidešimtmetį.

Nežiūrint lietingo oro ir siaučiančios gripo epidemijos, į vaišes susirinko apie 100 svečių, jų tarpe eilė etninių grupių vadovų bei australų politikų. Lietuviai, daug prisidėję prie techniško parengimo paruošimo, buvo proporcingai gerai atstovaujami.

Vienas iš Pavergtų tautų organizacijos Sydney steigėjų ir ilgametis jos pirmininkas Douglas Darby savo kalboje apžvelgė organizacijos istoriją, jos atsiekimus ir problemas per praeitus dvidešimt metų.

Pagrindinis vakaro kalbėtojas, Mr. Grovenor, OBE, kelių knygų autorius, į parengimą atėjo tiesiog iš ligos patalo, kovodamas su gripu. Jis perspėjo klausytojus, kad Australija gali pati būti įrikiuota į pavergtų tautų tarpą, jei ir toliau mažai dėmesio skirs moraliniam tautos auklėjimui bei gynybai. Kalbėtojas atkreipė dėmesį į ypač apgailėtiną Australijos laivyno padėtį, savo tezes paremdamas eile faktų ir statistinių duomenų. Šių duomenų šviesoje, kraštui palyginant nedaug kainuotų modernių gynybos priemonių įsigijimas. Grynai ideologinių motyvų vadovaujamos Australijos vyriausybės atsisakė nuo šių modernių priemonių, rizikuodamos krašto saugumu ateities konfliktuose.

Iš kitų kalbėtojų paminėtini Dr. Michael Costigan, sveikinęs susirinkusius N.S.W. Etninės komisijos pirmininko Dr. Totaru vardu, bei N.S.W. parlamento atstovas, darbo partijos narys R.C. Mochalski, MLA.

NSW opozicijos vadas Nick Greiner, negalėdamas vaišėse dalyvauti asmeniškai, atsiuntė sveikinimo telegramą.

Oficialią vaišių dalį gražiai pravedė Pavergtų tautų tarybos sekretorė estė Lia Looveez.

V.P.

Visus maloniai kviečiame į

Sūkurio
DEŠIMTMEČIO KONCERTĄ

kuris įvyks rugpjūčio 11, sekmadienį, 4 val. LIETUVIŲ NAMUOSE, BANKSTOWN.

Programoje: Tautinių šokių grupė SŪKURYS, SŪKURIO VETERANAI, kartu dalyvaus SUTARTINĖ.

Įėjimas $ 5, vaikai iki 12 metų veltui.

Ateikite, nesigailėsite, SŪKURYS visiems suteiks daug malonumo!

SYDNĖJAUS LIETUVIŲ NAMUOSE

16-18 EAST TERRACE, BANKSTOWN (TEL. 708-1414)

SMORGASBORD SMORGASBORD

Kiekvieną penktadienį nuo 7 iki 9 valandos vakaro

Šilti ir šalti valgiai, kava ir t.t.

Jums elektroniniais vargonėliais gros Goeff McDonald iki 11 val. vakaro

Ateikite ir praleiskite keletą valandų malonioje aplinkoje

Visa tai tik $ 5

IŠVYKO

Pas Sydney lietuvių bibliotekos vedėją Bronių Stašionį iš Lietuvos viešėjusi giminaitė Dalia jau išvyko namo.

Paviršutiniškai susipažinus su šio krašto papročiais, gamta ir gyvūnija, Dalia iškeliavo išpildžius bent vieną iš savo norų - svajonių: pasimaudyti Ramiajame vandenyne, kurio vanduo, jos nustebimui, buvo šiltas ir šlapias.

"TALKOS" Sydney skyriaus sekretoriui Mindaugui Šumskui, jo motinai

A. A. Teofilijai ŠUMSKIENEI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

Lietuvių kooperatinės draugijos
TALKA valdyba

Mielą kolegą Mindaugą ir šeimą, jo mamytei

A. A. Teofilijai Šumskienei

mirus, nuoširdžiai užjaučia

Lietuvių Ko-op. Credito D-jos "Talka" bendradarbiai

A. A. TEOFILEI ŠUMSKIENEI

mirus, jos vyrą Aleksandrą ir visas keturias generacijas, dukrą Emiliją, sūnus Mindaugą ir Vytautą su šeimomis, skausmo valandoje giliai užjaučiame

Vincė ir Pranas Antanaičiai
Martina ir Anskis Resgiai

LIETUVIŲ LAIDOJIMO BIURAS

Funerals of Distinction

17 RAILWAY PDE., FAIRFIELD, N.S.W.

Tel. 724 5408. Veikia 24 valandas per parą

MŪSŲ PASTOGĖ

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY
Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd.

Čekius ir pašto perlaidas prašome rašyti Lithuanian Community Publ.Soc.Ltd. vardu.
P.O. Box 550
Bankstown, N.S.W., 2200.

Redaktorius: J. Mašanauskas
P.O. Box 550, Bankstown, 2200.

Administracijos adresas:
P.O. Box 550, Bankstown, 2200
Administracijos tel. 709 4846
Prenumerata:

Australijoje metams	$ 25
Užsienyje papr. paštu	$ 30
Oro paštu į N. Zelandiją	$ 40
Oro paštu kitur	$ 55

Redakcija rašinius taiso ir skelbia savo nuožiūra. Nenaudoti rankraščiai negrąžinami ir nesaugomi. Norintieji nepanaudotus rankraščius atgauti, siųsdami turi pridėti sau užadresuotą voką su pašto ženklu. Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Printed by Rotor Ltd.